

Waarnemingen januari, februari, maart 2025

Peter Spierenburg

Waarnemingen zijn overgenomen van www.waarneming.nl. Hier is een volledig overzicht te vinden van de vogels en andere soorten die in deze maanden in ons waarnemingsgebied zijn waargenomen.

Zwartkoppen in de tuin

Een deel van onze zomervogels trekt in de winter niet ver weg. Tjiftjaf, Zwartkop, Zwarte Roodstaart, Roodborsttapuit en Witte Kwikstaart overwinteren grotendeels rond de Middellandse Zee. Met de steeds zachtere winters wordt het voor deze soorten steeds makkelijker om in ons land de winter door te brengen. Dat geeft hun dan het voordeel dat ze zich alweer vroeg, voordat de hoofdmacht terugkomt, op een goede plek kunnen vestigen. Je zou verwachten dat steeds meer van deze zangvogels in ons waarnemingsgebied gaan overwinteren. Maar vreemd genoeg stukt de toename. Deze winter overwinterden er maar twee paar Roodborsttapuit, minder dan een aantal jaren geleden. De groepen van tientallen Witte Kwikstaarten zagen we ook niet dit jaar. Er was maar één januariwaarneming. Zwarte Roodstaart overwinterde helemaal niet dit jaar. De Tjiftjaf bleef steken op een handvol locaties. In het rijtje is de Zwartkop een bijzonder geval. In de laatste 50 jaar heeft een deel van de populatie van vogels uit Midden-Europa een nieuwe trekroute ontwikkeld. Deze Zwartkoppen vliegen niet naar het zuidwesten, maar richting noordwest om te overwinteren in Groot-Brittannië. Daar zijn ze inmiddels vaste gasten geworden op veel winterse voedertafels. Het is een voorbeeld van een snelle evolutie, waarbij een gunstige eigenschap, d.w.z. een trekrichting die maakt dat je vroeg terug kunt zijn in je broedgebied, is vastgelegd in de genen. De eigenschap raakt steeds verder verbreid in de Midden-Europese populatie. De oorzaak van het succes lijkt een combinatie van zachtere winters én de goed gedekte voedertafels. De meeste Zwartkoppen overwinteren in het zuidwesten van Groot-Brittannië waar de winters het zachtst zijn. Maar in de loop van jaren blijkt ook dat ze steeds meer naar de voedertafels toe trekken. Ze zitten dan ook vooral in de stedelijke gebieden waar het niet alleen warmer is, maar waar er ook de meeste voedertafels te vinden zijn.

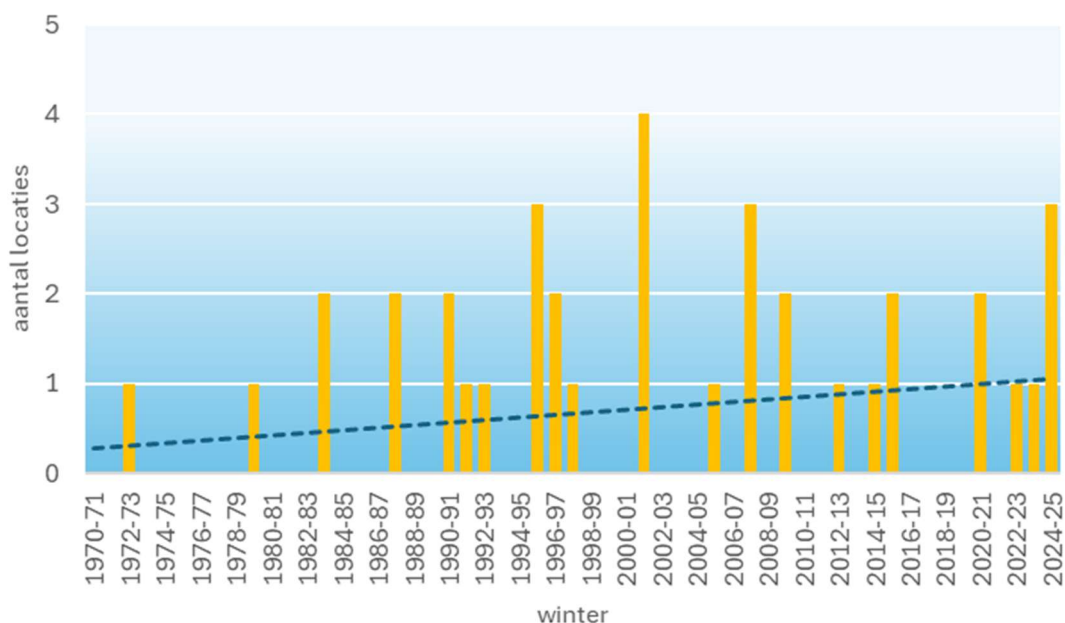
Hoe zit dat in ons waarnemingsgebied? Al sinds begin jaren zeventig duikt er 's winters af en toe een Zwartkop op. Dat is inderdaad vooral in de dorpen. Van de 34 overwinterende vogels zat 18% in de duinen en 82% in tuinen in het dorp. De mannen waren met 66% in de meerderheid ten opzichte van de vrouwen (34%). Heel voorspelbaar zijn ze niet. Regelmatig gaat er een aantal jaren voorbij tot er weer ergens één opduikt. Geen enkele keer was er twee winters op rij een waarneming in dezelfde tuin. Opvallend is ook dat dezelfde vogel in één winter

Zwartkop – foto: Jan Hendriks

maar af en toe wordt gezien. De langste tijdspanne is van 15 december tot 8 februari. Een overwinterende vogel laat zich maar af en toe zien (maximum 8 waarnemingen) en dan het meest in januari. Het lijkt erop dat ze niet dag in dag uit op een voedertafel komen, maar dus heel af en toe, in de moeilijkste tijd van de winter. Wel zien we in de loop van jaren een voorzichtige toename. Weliswaar schommelt het aantal in een winter tussen 0 en 4, maar ze slaan steeds minder vaak een winter over. De toename is ook landelijk te zien op www.waarneming.nl. Maar we moeten er hierbij ook rekening mee houden dat er steeds meer vogelwaarnemers komen en er meer waarnemingen worden doorgegeven. Dat is voor ons waarnemingsgebied niet anders. Maar met steeds meer ogen gericht op steeds meer achtertuinen zou je een veel sterkere toename verwachten. Het lijkt er dus op dat we niet meegaan in de trend van Groot-Brittannië. Het is voor de Zwartkoppen uit Midden-Europa blijkbaar gunstiger toch even door te vliegen naar de overkant van de Noordzee. Net weer wat hogere temperaturen, maar vooral ook een veel voorspelbaarder voedselaanbod. Vogels voeren in de tuin is in Groot-Brittannië al veel langer een wijdverbreide traditie. Dat betekent dat de Zwartkoppen een voedselbron hebben waar ze van op aan kunnen en die het de moeite waard maakt de oversteek te maken.

Figuur 1 Overwinterende Zwartkoppen in het Noordwijkse waarnemingsgebied 1970-2025, met aantal locaties in december-februari.

Zomervogels in maart

Blauwborst Luchter Zeeduin – foto: George Hageman

Met de opwarming van het klimaat verschuift ook deze waarnemingsrubriek: al in het eerste kwartaal zijn de eerste aankomsten van zomervogels te melden. Van soorten die traditioneel in de eerste helft van april arriveren, verschijnen nu al in maart de eerste voorlopers. De eerste datum lijkt voor die soorten structureel zo'n 1-2 weken naar voren te schuiven. Het zijn vooral de vogels die in West-Afrika overwinteren en ons land via Spanje, Frankrijk en België bereiken. Dit jaar ontstond er rond 8 en rond 18 maart een sterke zuidelijke stroming die niet alleen warme lucht aanvoerde, maar ook veel vogels de wind in de rug gaf. De eerste **Blauwborst** arriveerde op de eerste warme luchtstroom en zong op 11 maart

in de Luchter Zeeduin (SP). Dit is de vroegste waarneming voor ons waarnemingsgebied ooit. Op 15 maart vloog de eerste Boerenzwaluw in de AWD (JW). Maartwaarnemingen komen vaker voor, maar pas sinds 2019 gebeurt dit jaarlijks. De eerste **Gele Kwikstaart** zat al op 15 maart bij Sollasi (RJ). Ook deze heeft de eerste aankomstdatum sinds een aantal jaar verschoven van de eerste week van april naar de laatste week van maart. Hetzelfde geldt voor Oeverzwaluw (sinds 2021 bijna jaarlijks in maart), Boompieper (sinds 2021), Fitis (sinds 2017) en Gekraagde Roodstaart (sinds 2021). De eerste **Oeverzwaluw** vloog op 21 maart in de AWD (JW), beide andere soorten verschenen op 23 maart. De warme luchtstroom van 18 maart zal hierbij geholpen hebben. Een **Boompieper** vloog op 23 maart over Kachelduin in de Noordduinen (EM) en in de AWD zong die dag de eerste **Fitis** (MLO). Op 26 maart zat de eerste **Gekraagde Roodstaart** in de AWD (GL). Als laatste arriveerden drie soorten die je in het verleden pas rond 10 april verwachtte. Op 26 maart zong de eerste **Sprinkhaanzanger** bij Kachelduin in de Noordduinen (EM AMa). De volgende dag zong daar ook een **Nachtegaal** (EM). Op 28 maart vloog de eerste **Huiszwaluw** over de Grashoek, Noordwijk-Binnen (NK). Voor de Sprinkhaanzanger was dit de eerste maartwaarneming voor ons waarnemingsgebied. Ook voor de Nachtegaal was dit de vroegste ooit en net als voor

Zwarte Roodstaart – 26 maart 2025 Katwijk aan Zee - Rijnsoever © Jona Haasnoot

de Huiszwaluw pas de tweede maartwaarneming. Twee soorten waren niet opvallend vroeger. De Tapuit en Zwarte Roodstaart kwamen ook in het verleden in maart aan. De eerste **Tapuit** zat op 21 maart in de AWD (MV) en de eerste **Zwarte Roodstaart** op 22 maart langs de Zilkerduinweg (MV). Blijkbaar zit er ook een limiet aan hoe ver je naar voren kunt schuiven in het seizoen. Voor de (vroegere) aprilvogels lijkt de trend van vervroeging nog niet te stoppen. Mogelijk zien we in volgende jaren ook de Grasmus, Braamsluiper en zelfs de Gierzwaluw in maart verschijnen. Elders in Nederland waren er dit jaar al maartwaarnemingen van deze soorten.

Nog meer witte reigers

Witte reigers zijn niet meer weg te denken uit het winterlandschap in de polders. De Grote Zilverreiger is er al weer jaren een vaste verschijning. In de vorige twee winters leek de Koereiger aanstalten te maken een vaste overwinteraar te worden, maar dat zette dit jaar niet door. In plaats daarvan diende een derde witte reiger zich aan: de Kleine Zilverreiger. Op 12 december waren er twee aanwezig in de Elsgeesterpolder (JS). Tot 17 maart waren er regelmatige waarnemingen, met een maximum van 3 vogels op 3 januari (WBo). Eén van de vogels maakte ook een uitstapje naar het Vinkeveld en Willem v.d. Bergh. Voorafgaand aan deze periode in de Elsgeesterpolder verbleven er vanaf half juli tot in oktober tot een maximum van 4 Kleine Zilverreigers in de zuidelijke Amsterdamse Waterleidingduinen. De series waarnemingen sluiten goed aan, dus het is niet uitgesloten dat het deels om dezelfde vogels ging. Dit zeker omdat het voor zowel de AWD als de Elsgeesterpolder de eerste keer was dat er meerdere Kleine Zilverreigers verbleven. Tegelijkertijd zijn winterwaarnemingen in ons waarnemingsgebied niet nieuw. Al op 13

*Kleine Zilverreiger – 3 januari 2025 Voorhout - Elsgeesterpolder
© Wijndeldt Boelema*

januari 2009 was er een waarneming in het Middengebied. Daarna volgden waarnemingen in de winters van 2009/10, 2014/15, 2015/16 en 2020/21. De Elsgeesterpolder was steeds de favoriete verblijfplek. In 2014/15 was het eerste wat langere verblijf van twee weken rond de jaarwisseling. Dat herhaalde zich in 2020/21. Vanaf de winter van 2022/23 is de Kleine Zilverreiger een jaarlijkse overwinteraar in de Elsgeesterpolder met waarnemingen tussen eind december en midden maart. Dit past in de groei van de winterpopulatie van de laatste jaren. De Kleine Zilverreigers die in Nederland overwinteren zijn onze eigen broedvogels. Zowel in het broedseizoen als in de winter ligt het zwaartepunt van de verspreiding in de Delta en het Waddengebied. Meer verspreid overwinteren ze ook bij zoet water in het westen en noorden van het land. De grotere aantallen in de winter gaan gelijk op met de groei van de broedvogelpopulatie. Na een eerste groeiperiode sinds de vestiging in 1994 wierpen de koude winters tussen 2009 en 2013 de stand weer ver terug. Inmiddels is de laatste koude winter alweer 13 jaar geleden en floreert de Kleine Zilverreiger. Witte reigers in een landschap dat 's winters niet meer wit wordt, het klimaat verandert voor onze ogen.

Maandoverzicht

januari

Het jaar begon met veel wind met zuidwest 7 op nieuwjaarsdag. Rond 9 januari draaide de wind naar het noorden en werd het koud met af en toe nachtvorst. Vanaf het midden van de maand werd vochtige lucht aangevoerd en volgden koude, mistige dagen. In de laatste week kwamen we in een zuidwestelijke stroming met wisselvallig weer.

Blauwe Kiekendief – 26 januari 2025 Amsterdamse Waterleidingduinen - Schrama © Joost van der Sluijs

Langs de zeetrekhut vlogen op 1 januari 67 **Jan Van Genten** (JD HO PS). Alken en Zeekoeten waren vrijwel afwezig dit kwartaal. Op 12 januari vlogen er 1900 **Aalscholvers** langs (JD HO). Op 8 januari vlogen er een **Alk** en 9 **Alk/Zeekeeten** langs de Noordduinen (EM). Waarnemingen van beide soorten waren verder op één hand te tellen. Langs de Noordduinen vloog op 8 januari een **Parelduiker** (EM) en een **Roodhalsfuut** op 29 januari (EM). Van 7 t/m 11 januari verbleef de volwassen **Kleine Burgemeester**, die al jarenlang in de regio overwintert, op het strand van de Coepelduynen (AM ea). Op 9 januari

kwam hier kort ook de volwassen **Grote Burgemeester** langs die in Velsen-Noord overwintert, herkenbaar aan de groene kleurring (MWe). Op 11 januari spoelde een dode **Papegaaiduiker** aan op het strand van de Duindamseslag (IR). Op 14 januari verbleven er 3 **Wilde Zwanen** in de Elsgeesterpolder (JW). Hier zaten op 19 januari 450 **Grauwe Ganzen** (JD). In Polder Hoogeweg waren er die dag 37 **Brandganzen** (JD) en 15 **Kolganzen** neergestreken (EJ). Op 20 januari zaten er 86 **Kolganzen** bij Oud Leeuwenhorst (JD). Op 23 januari zat er een groep van 230 **Brandganzen** bij de Oosterduinse Sloten (JVe). Op 10 januari zat er een **Klapekster** in de Van Limburg Stirumvallei in de AWD (SR). De hele maand was er een man **Blauwe Kiekendief** aanwezig in de zuidelijke AWD (MV ea). In de Elsgeesterpolder en Polder Hoogeweg zat op 3 en 4 januari een groep van 160 **Kramsvogels** (WBo). De januariwaarnemingen van **Witte Kwikstaart** bleven beperkt tot één vogel in de AWD Starrenbroek (RB) op 12 januari en 2 overvliegend over de Noordduinen op 26 en 31 januari (EM). In de Coepelduynen en bij het Achterhaasveld in de AWD overwinterde een paar **Roodborsttapuit** (JE JK). Op 5 plekken dook een **Tjiftjaf** op, in Noordwijk-Binnen, bij het Oosterduinsemeer, in de Zuid en in Rijnsoever (HV ea). Een vrouw **Zwartkop** overwinterde in Noordwijk-Binnen (HV). In Rijnsoever Katwijk zat op 31 januari een man (AMe). Ook zat er een **Ringmus** in Rijnsoever op 8 januari (BB). Op 3 januari zaten er 10 **Kneuen** in de Van Limburg Stirumvallei in de AWD (GVo). Op het strand van de Duindamseslag streek op 26 januari een **Sneeuwgorst** neer (EM).

Op 1 februari liep er een **Wezel** langs de zeetrekhut (HO).

Grote Burgemeester – 9 januari 2025 Katwijk aan Zee - strand © Marcel van Weeghel

februari

De maand februari startte zonnig en droog. Na een onderbreking rond 10 februari met wisselvallig weer zette het droge en koude weer een groot deel van de maand door. De wind kwam uit het oosten tot noordoosten en brachten af en toe mist. Rond de 20° draaide de wind naar het zuiden. Met de aanvoer van tropische lucht was er een abrupte overgang naar zeer zacht weer. Het eind van de maand was zacht en wisselvallig.

Zearend – 7 februari 2025 Noordwijk - Achterweg © Wijneldt Boelema

Op 7, 15 en 18 februari trok er een **Zeearend** naar noord over ons waarnemingsgebied (AM ea). Op 5 februari trok de eerste vrouw **Bruine Kiekendief** over de Zwetterspolder (HV). Vanaf 15 februari was zowel het nest in de Bronsgeest als in de Elsgeesterspolder bezet door een paar **Ooievaars** (JD). Vanaf 12 februari was de **Slechtvalk** weer aanwezig op de toren van Leeuwenhorst (JO). Op 25 februari was ook de vrouw gearriveerd (AM). In de tweede helft van de maand vlogen er regelmatig 1 of 2 **Raven** over de zuidelijke AWD en de Noordduinen (EM PK ea). De hele maand was er een **Klapekster** aanwezig in de ruime omgeving van het Haasveld in de AWD (JS ea). Vanaf 23 februari was er een man **Blauwe Kiekendief** aanwezig in de zuidelijke AWD (JS ea). Langs de zeetrekhut vlogen op 2 februari 2 **Grote Zaagbekken** (JD HO). Op 7 februari vloog een

Topper langs de Noordduinen (EM) en op 28 februari vlogen er drie langs de zeetrekhut (JD). Een **Zwartkopmeeuw** vloog op 21 februari langs de Noordduinen (EM). Op 23 februari trokken 1360 **Kleine Rietganzen** naar noord langs Kachelduin in de Noordduinen (EM). De eerste **Kleine Plevier** arriveerde op 25 februari, bij het Haasveld in de AWD (CB MV). Op 23 februari vlogen er 2 **Grutto's** over Kachelduin (EM). Op 25 februari was de eerste aan het baltsen in Polder Hoogeweg bij Noordwijkerhoek en was ook de eerste **Tureluur** aanwezig (HV). Op 5 februari zong de eerste **Veldleeuwerik** in de

Noordzijderpolder (GH) en op 21 februari op meerdere plekken de eerste **Boomleeuweriken** (JHu). Op 5 februari zong ook de eerste **Tjiftjaf** bij Tespelduin (SW). Naast de vrouw **Zwartkop** in Noordwijk-Binnen (HV) was er op 3 februari ook nog één aanwezig in Noordwijk-Binnen (JD). Bij het Oosterduinse Meer zong op 8 en 9 februari een **Cetti's Zanger** (EM PS). Op 26 februari zat er één langs het Oosterkanaal in de AWD, een nieuwe locatie in ons waarnemingsgebied.

*Klakester – 2 februari 2025 Amsterdamse Waterleidingduinen - De Vrouwen
© Joost van der Sluijs*

Boomleeuwerik – 28 februari 2025 Coepelduyn C1 © Joas de Vreugd

maart

In de maand maart overheerste een oostelijke tot noordelijke stroming. Dit bracht zonnig en droog weer. Het was de droogste maartmaand sinds 1906. Overdag liep de temperatuur op zodat het tegelijkertijd een van de zachtste was. Rond 8 en 18 maart draaide de wind naar zuidwest en voerde een sterke stroming zeer zachte lucht aan waardoor de temperatuur verder opliep.

Op 1 maart cirkelde er een **Rode Wouw** boven de AWD (HC). Op 21, 22 en 25 maart trok er één naar noord over de duinen (EM CZ EJa). Op 22 maart vloog een onvolwassen **Zeearend** over de AWD naar noord (SF). De hele maand waren 1 tot 3 mannen **Blauwe Kiekendief** aanwezig in de zuidelijke AWD (GH ea), met vanaf 19 maart ook een vrouw. Een **Smelleken** trok op 30 maart over AWD Westhoek (HO NM HL). Op 31 maart vloog er een **Visarend** over de Noordduinen naar noord (RJ), de derde waarneming in maart voor ons waarnemingsgebied. Op 19 maart zat er een **Ransuil** in de Elsgeesterpolder (MG).

Op 1 en 11 maart zat er een tweedejaars **Grote Burgemeester** bij de Binnenwatering Katwijk (AM ea). Vanaf 6 maart kwam de voorjaars trek op gang. Op 6 maart trokken er in totaal 48 **Kluten** langs de zeetrekpost (JD TN) en de Noordduinen (EM). Op 9 maart was er een grote passage van **Kleine Mantelmeeuwen** en vlogen er 680 langs de zeetrekpost (JD DT HO). Op 11 maart kwam het eerste groepje van 4 **Kanoeten** langs (JD). Op 12 maart passeerden 915 **Smienten** (JD TD). Op 18

Kleine Plevier - 7 maart 2025 Amsterdamse Waterleidingduinen - Zuid © Gijs Koomen

maart volgden er 4 **Zomertalingen** (JD TN). De eerste **Visdief** en 4 **Grote Sterns** vlogen op 22 maart langs de Noordduinen (EM). Op 27 maart trokken er 27 **Grutto's** langs (EM). Op 30 maart vloog daar met WNW6 een **Noordse Stormvogel** (EM). Op 31 maart vlogen er een **Parelduiker** en de eerste 4 **Regenwulpen** langs de zeetrekpost (HV JD). Op 13 maart zwom een Parelduiker in zee bij de AWD (MV).

In de Elsgeesterpolder liep op 4 maart de eerste **Lepelaar** (JW). Op 6 en 7 maart zwom er een vrouw **Nonnetje** in het Weitje van de Blauwe Paal in de AWD (CB JW ea). Van 8 t/m 23 maart was er een paar **Casarca's** aanwezig rond de natte vallei in het Haasveld in de AWD (JO ea). Op 8 maart zat er een **Bontbekplevier** (MKr). In de vallei liep op 21 en 22 maart een **IJslandse Grutto** (CB JW ea). Van 19 t/m 24 maart zwommen er 2 **Zomertalingen** (CB JW ea). Op 22 maart waren er 6 mannen **Kemphaan** (MV) en een **Bontbekplevier** (SF) neergestreken. Van 21 t/m 25 maart verbleef hier een **Waterpieper** (BS ea). Op 8 maart verschenen op verschillende plekken de eerste **Rouwkwikstaarten** (BS ea). In de AWD vlogen de hele maand 1-3 **Raven** (SF ea). Daarnaast vloog er één over het Overbosch bij Voorhout op 29 maart (HL NM). De overwinterende **Klapekster** was t/m 25 maart aanwezig in de omgeving van het Haasveld in de AWD (JW). Over het Kachelduin in de Noordduinen vloog op 27 maart een **Beflijster** (EM). De opmars van de **Cetti's Zanger** zet zich voort met zingende vogels op 9 maart langs de Leidsevaart in de Zilkerpolder (HN) en op 10 maart bij Tespelduyn (WT).

In de eerste 3 weken van maart dook op 6 verschillende plekken in de duinen en Noordwijk aan Zee een **Wezel** op (JV ea). Op 13 maart verscheen er een **Bunzing** op een wildcamera in Rijnsoever Katwijk (PS).

Waarnemers

AM	Annelies Marijn	HL	Hugo Langezaal	MV	Maarten Visser
AMa	Arco Mandemaker	HO	Hanneke Oltheten	MWe	Marcel van Weeghel
AMe	Arnold Meijer	HV	Hein Verkade	NK	Noah Krul
BB	Bas van der Burg	IR	I. van Raaij	NM	Nika van den Meiracker
BS	Bas van Schooten	JD	Jelle van Dijk	PK	Peter de Knijff
CB	Cecile Bleijs	JHu	Jim Hultzer	PS	Peter Spierenburg
CZ	Casper Zuyderduyn	JK	Jurren Koerts	RB	Roel van den Burg
DT	Diny Thibaudier	JO	Jasper Out	RJ	Rob Jansson
EJ	Edwin Jongeleen	JS	Joost van der Sluijs	SF	Sylvain Fleur
EJa	Erik Janssen	JV	Joas de Vreugd	SRo	Sietse Rook
EM	Ezra Mandemaker	JVe	Jacj van Velzen	SW	Sjaak Weijers
GH	George Hageman	JW	Jan Wierda	TN	Tim van Nus
GL	Guus Lagerwaard	MG	Mariska de Graaff	WBo	Wijndeldt Boelema
GVo	Gijs van der Voet	MLo	Martijn Los		
HC	Hans Cornelissen	MKr	Martijn Kraaijeveld		

bron: www.waarneming.nl. NB overzicht exclusief waarnemers met onvolledige naam.

Nachtegaal in de Zeereep Noordwijk – foto: Jan Hendriks

